

**HOMENATGE A JULIO GUILLÉN
TATO, MILITAR I HISTORIADOR
(ALACANT, 1897 - MADRID, 1972)
PRESENTACIÓ.**

A CÀRREC DE FRANCESC XAVIER LLORCA I IBL.
UNIVERSITAT D'ALACANT

**CARTES PORTOLANES I MESTRES
DE CARTES DE NAVEGAR.**

A CÀRREC DE VICENÇ M. ROSSELLÓ I VERGER.
MEMBRE DE LA SECCIÓ DE FILOSOFIA
I CIÈNCIES SOCIALS

Ha estat voluntat de l'IEC, en col·laboració amb l'IEV, la realització d'un cicle de conferències en homenatge a diverses personalitats i diversos pobles del País Valencià. Dins d'aquest cicle tenim el goig de comptar avui amb la presència del doctor Vicenç Rosselló, catedràtic de Geografia Física de la UV, que ens parlarà sobre un element de la cultura marítima tan important com són les cartes portolanes i els mestres de cartes de navegar. Una temàtica que s'acoba perfectament amb la figura que homenatgem en aquesta vetlada: l'almirall alacantí Julio Guillén Tato.

I dic açò perquè el doctor Rosselló, més enllà dels seus nombrosos i importants estudis de caràcter geogràfic del nostre país com ara *Geografia del País Valencià*,¹ és una persona que ha entrat en el pòleg de la toponímia catalana, especialment la relacionada amb la mar. Treballs com «Toponímia litoral valenciana: pesqueres, caladors i senyes»² o «Topònims pitiusos de les cartes portolanes (1290-1620)»³ en són una bona mostra.

Aquests treballs són fruit d'una recerca que, realitzada amb l'estudi, la sensibilitat i la intel·ligència que el caracteritzen, l'han fet esdevenir un fi observador de la realitat lingüística, com palesem, per exemple, a la presentació del llibre *Nits i peixos a les pesqueres de cingle*,⁴ on trobem subtilíssimes iafortunades observacions sobre mots com ara *balma* o el desconegudíssim —i sempre present, almenys a les comarques de migjorn— *remels* (escaló que la mar cisella a les parets rocoses de la costa). Tot un món i un lèxic que el nostre homenatjat, ben segur, hauria estat encantat de sentir: l'almirall Julio Guillén Tato, una persona que, com altres excel·lents figures de la cultura hispànica des de Jordi de Sant Jor-

1. V. M. ROSSELLÓ I VERGER, *Geografia del País Valencià*, València, Edicions Alfons el Magnànim, 1995.

2. V. M. ROSSELLÓ I VERGER, «Toponímia litoral valenciana: pesqueres, caladors i senyes», *Butlletí de la Societat d'Onomàstica*, núm. X (1982), p. 1-9.

3. V. M. ROSSELLÓ I VERGER, «Topònims pitiusos de les cartes portolanes (1290-1620)», *Butlletí de la Societat d'Onomàstica*, núm. LXXXIII (desembre 2000), p. 57-67.

4. A. BARBER, I. GUARDIOLA I M. ALMENARA, *Nits i peixos a les pesqueres de cingle*, el Poblenou de Benitatxell, Associació Cultural Puig de la Llorença, 1999.

di fins a Miguel de Cervantes, va saber unir vitalment el món de les lletres i el de les armes. Amb l'afegit de ser capaç de percebre la realitat lingüística de l'Estat espanyol en una dimensió que molts dels actuals «demòcrates» no assolixen ni per espitllera.

Aquest és Julio Guillén Tato, militar, cavaller i alacantí, que ha estat el primer almirall a publicar alguns dels seus escrits en llengua catalana després que al segle XVIII, en acabar la Guerra de Successió, l'almirall Antoni Gualbes fos obligat a escriure la seua obra en castellà. Uns escrits que, més enllà dels dedicats a la història nàutica i militar, com ara *La náutica española en el siglo XIII*⁵ o *Europa aprendió a navegar en libros españoles*,⁶ són textos que tracten encertadament de la parla marinera, sense oblidar la realitat d'una Espanya pluricultural i plurilingüe que troba en el llenguatge de la gent de mar el seu més alt exponent. Unes obres d'aquest caràcter són, per posar-ne tres exemples: «Els camins dels catalanisms de la mar a la parla de Castella»,⁷ *El lenguaje marinero*⁸ i *En torno a los colectivos de seres marinos*.⁹ Aquest darrer és un treball que dedica als almadravers i als arraixos benidormers, en particular, i alacantins, en general: l'almadrava, art alacantí per excel·lència, fou una de les passions del nostre almirall.

Així, doncs, deixem que el doctor Rosselló ens delecte amb les seues paraules.

5. J. E. GULLÉN TATO, *La náutica española en el siglo XIII*, Madrid, Gráfica Universal, 1935.

6. J. E. GULLÉN TATO, *Europa aprendió a navegar en libros españoles*, Barcelona, Instituto Histórico de Marina, Museo Naval, 1943.

7. J. E. GULLÉN TATO, «Els camins dels catalanisms de la mar a la parla de Castella», *Actes del I Congrés d'Història del País Valencià*, València, 1973, p. 109-118.

8. J. E. GULLÉN TATO, *El lenguaje marinero*, Madrid, 1963 (discurs d'ingrés a la Reial Acadèmia Espanyola).

9. J. E. GULLÉN TATO i J. JÁDENES, *En torno a los colectivos de seres marinos*, Madrid, Instituto Histórico de Marina, Consejo Superior de Investigaciones Científicas, 1956.